

Становище

от доц. д-р Велизар Шаламанов

Институт по информационни и комуникационни технологии –
Българската академия на науките

относно дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен “доктор” по докторска програма в НАУЧНО НАПРАВЛЕНИЕ 2.3. Философия, Реторика (Политическа реторика)

Автор на дисертационния труд: Борис Огнянов Ценов

Тема на дисертационния труд: „Реторически стратегии на НАТО в България“, подзаглавие „Информационната политика на Алианса, изпълнявана през уеб-базирани комуникационни канали, в периода 2016-2021 г.“

Становището е изготвено съгласно заповед № РД-38-104 от 19.2.2024 г. на Ректора на Софийския университет, с която съм определен като член на научното жури за осигуряване на процедурата за защита на дисертационния труд на тема „Реторически стратегии на НАТО в България“, подзаглавие „Информационната политика на Алианса, изпълнявана през уеб-базирани комуникационни канали, в периода 2016-2021 г.“ за присъждане на образователната и научна степен “доктор” по докторска програма в НАУЧНО НАПРАВЛЕНИЕ 2.3. Философия, Реторика (Политическа реторика) от Борис Огнянов Ценов.

Като член на научното жури съм получил:

1. Дисертация за присъждане на образователната и научна степен “доктор”;
2. Автореферат на дисертацията;
3. Автобиография на Борис Огнянов Ценов;
4. Дейности, изпълнени от Борис Ценов по време на докторантската програма по политическа реторика в периода 2019-2023 г.
5. Декларация за оригиналност и достоверност от Борис Огнянов Ценов, , както и други съпътстващи процедурата документи.

При оценката на дисертационния труд определящи са изисквания на ЗРАСБ и Правилника за неговото прилагане (ППЗ). Според чл. 6 (3) от ЗРАСБ „Дисертационният труд по ал. 2 трябва да съдържа научни или научно-приложни резултати, които са оригинален принос в науката“. Според чл. 27 (2) „Дисертационният труд трябва да бъде представен във вид и обем, съответстващи на специфичните изисквания на първичното звено. Дисертационният труд трябва да съдържа: заглавна страница; съдържание, увод; изложение; заключение - резюме на получените резултати с декларация за оригиналност; библиография.“

Дисертационният труд е в обем от 144 страници и се състои от увод, три съдържателни глави и заключение. Към тях е прибавен списък с използваните източници (библиография с 58 печатни и 94 електронни източници) и приложения (4 бр. приложения – 3 документа на НАТО по стратегически комуникации и публични дейности и правила на МО за връзки с обществеността), няма таблица с използвани акроними и съкращения. Резюме на постигнатите резултати, но без публикации по темата на дисертацията има в автореферата и в дисертацията. Не е посочен списък с намерени цитирания, има едно участие в проект на катедра „Реторика“ със заглавие „Научен форум по практическа реторика: семинар – реторически тренинги“ (с доклад на тема „Реторически техники в парламентарните дебати“, 2019 г.) и една международна конференция с доклад „Дигитално приложение на постерните техники“ (2021 г.). Представена е декларация за оригиналност на резултатите. В автореферата са посочени 4 приноса (приносни моменти), в списъка от публикации по дисертацията с участие на кандидата са посочени 3 в сп. сп. „Медии и език“ и „Реторика онлайн“, но няма приложени текстове на статиите. Има редица участия в конференции, симулации, дискусии, публикации в медии.

Целта на разглежданата дисертация е да изследва причините за ниската ефективност на прилаганите комуникационни модели за обществено приемане на мисията и ценностите на НАТО, за убеждаване в необходимостта от членство на България в Алианса и за изграждане на устойчиво доверие в тях за извличане на препоръки за подобряване.

Основните задачи са четири както следва:

1. анализ на теоретичната рамка на политическата и военнополитическата реторика;
2. анализ на реторическите аспекти в документите, регламентиращи изпълнението на комуникационните политики на НАТО и България;
3. реторичен анализ на практическото изпълнение на регламентиращите документи, вкл. публикациите в официалните интернет-страници и профили в социалните мрежи;
4. дефиниране на изводи и препоръки за повишаване на ефективността.

В глава първа анализира теоретичните основи на политическата и военнополитическата реторика като клон на политическото красноречие от Античността до наши дни. Обоснована е позицията на докторанта за еволюцията на военнополитическото красноречие и необходимостта от включване на комуникацията на военните и военно-политическите субекти в мирно време като допълнителна област в обхвата му. Изведени са разликите в теорията и в изпълнението на военнополитическите комуникации в двата големи военнополитически блока на Вашингтонския и Варшавския договори през втората половина на XX в. с развитието на аргументативния дискурс в Свободния свят след разпада на СССР и Варшавския договор в края на XX в. От реторическа гледна точка са идентифицирани слабости в концептуалните документи и подхода за изпълнението им в НАТО и в частност в България.

Във **втора глава** се анализира използването в практиката на базовите теоретични модели, чрез изследване на документите, определящи комуникационните политики на НАТО и на компетентните български ведомства – Министерство на външните работи и Министерство на отбраната (стратегии, концепции, доктрини, директиви). Анализът се базира на дефинициите на НАТО за стратегически комуникации, за комуникационни дейности и разпоредбите за практическото им изпълнение. Представена е йерархията на дейностите в Алианса, и визията за начините, по които се адресират констатираните проблеми. Показана е липсата на стратегически документи по комуникациите на национално ниво, съответно и в компетентните ведомства в България, като са анализирани нормативните документи, посветени на комуникационната дейност за идентифициране на слабостите в тях. Формулирани са факторите, ограничаващи ефективната комуникационна политика в България, респ. прилагане на реторическите правила и убеждаване на аудиторията в основните тези.

Трета глава е посветена на реторичен анализ на конкретното приложение на регламентиращите документи, т.е. на комуникационните дейности, провеждани в България през веб-базираните комуникационни канали в периода 2016-2021 г., конкретно на публикациите от Главната квартира на Алианса, свързани с България, и публикациите на националните компетентни ведомства. Анализирани са причините за избора на кампаниен подход в стратегическите комуникации на НАТО и спецификите на кампанията WeAreNATO. Изследвани са комуникациите в съвременната дигитална среда. Специално внимание е отделено на методите и техниките за влияние върху публиките, познати и прилагани до момента чрез класическия политически плакат (оформянето на цялостната публикация, особеностите при използването на текст и изображения) като са добавени новите възможности, предоставяни от свързаността в глобалната мрежа – хиперлинк, интерактивност и измерване на аудиторията. В хронологичен ред (по години) са представени и илюстрирани политическият и военнополитическият контекст, действията на Главната квартира и на компетентните български ведомства в най-популярните веб-базирани комуникационни канали и социологическите данни за степента на обществено доверие в НАТО. Поставен е акцент на комуникационната политика, чрез позициите на Генералния секретар в годишните му доклади. Направен анализ на аналогичните национални доклади на МО за идентифициране на ключови слабости в разбирането и изпълнението на комуникационната дейност, като фактор за ниската ѝ ефективност.

Заклучението представя изводите и препоръките на докторанта за повишаване на ефективността на комуникационните дейности чрез убеждаване на целевите аудитории. Анализират се исторически данни за ефективността на блокови кампании и послания, разпространявани в България по време на Студената война. Установени са сходства със съвременното, както в обществените нагласи към подобен тип кампании, така и в подходите на комуникаторите, като са идентифицирани фактори, определящи за неуспеха в убеждаването на публиките. Дефинирана е тезата, че основна причина за неефективните комуникации е неспазването на реторическите канони. Формулирани са препоръки за подобряване на ефективността на комуникационната дейност чрез адекватно прилагане на реторическите похвати, концептуализирани в стратегически национален документ по комуникации.

Намирам, че поставената цел и така формулираните задачи са актуални, а съдържанието доказва значимостта на представения дисертационния труд.

От списъка с публикации на кандидата по темата (посочен отделно от автореферата / дисертацията) може да се заключи, че докторанта може да представя своите резултати от самостоятелни научни изследвания извън предложеното в текста на дисертацията. Не са посочени независими цитирания. Посочени са 2 доклада от конференции, което демонстрира необходимата публичност на постигнатите резултати.

Споменато е едно участие на докторанта в проект, но и участия в симулации и дискусии, което свидетелства за практическите приноси от работата му.

Формулираните приноси в дисертацията могат да се разглеждат като научни (1 – принос 1), научно-приложни (2 – принос 2 и 3) и приложни (1 – принос 4):

1. Първо българско реторическо изследване на комуникациите на НАТО в България чрез анализ на документите на НАТО и България, регламентиращи дейностите по публични комуникации, и прилагането им на практика в България чрез публикации в уеб-базирани канали.

2. Реторическото осмисляне и анализ на общественно-политическия дискурс на важен момент от съвременната военно-политическа история.

3. Анализ спрямо българския исторически и политически контекст на реторическите специфики на Северноатлантическия алианс с фокус на моменти от ключово значение за способностите на комуникаторите на съюзно и национално ниво за убеждаване на целевите аудитории в избраните тези.

4. Реторически препоръки, пряко свързани с ефективното реализиране на комуникационната политика на Алианса в български контекст, които дават реторически и аргументативни предписания и линии за формулиране на послания за реализиране на стратегически комуникационни цели.

Авторефератът в обем от 42 страници отразява същността и съдържанието на дисертационния труд, като са добавени и източниците на още 6 страници.

Работата е голяма по обем, обхваща теоретично и приложно изследване на проблема с реторически стратегии на НАТО в България и проявлението им чрез информационната политика на Алианса, изпълнявана през уеб-базирани комуникационни канали, в периода 2016-2021 г. Формулираните 4 задачи са изпълнени.

Фокусът на изследването е разкриване на слабостите с цел формулиране на препоръки за подобряване на ефективността на комуникациите на базата на реторичните модели.

Образованието и професионалният опит, езиковите компетенции на г-н **Борис Ценов** са и позволили задълбочено изследване на обширен и сложен проблем на три нива – обща теория, концептуализиране в рамките на НАТО и реализация в практиката на ниво Алианс и България като страна-член.

Бележки към г-н Борис Ценов:

1. Посочването на публикации по темата и връзката им с основните приноси в дисертацията и автореферата би подобрило качеството на представената дисертация и автореферат при защита на постигнатото.

2. Разграничаването на приносите на научни, научно-приложни и приложни е необходимо за разбиране на резултатите в контекста на развитието на научното направление. Посоченото в становището разпределение отразява моето разбиране, но важна е позицията на докторант, който защитава тези приноси.

3. Актуалността на проблема позволява да се търси практическо приложение на постигнатите резултати в проекти, което не е представено в дисертацията, но е видно от списъка с дейности по обучението в докторантура.

4. Прилагането на сравнителен метод – по периоди и с други страни от Алианса би позволило още по-аргументирано да се формулират препоръките за подобряване на ефективността.

Заключение

Приемам, че са изпълнени изисквания на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане. След запознаване на дисертационния труд и публикациите към него, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях приноси, давам своята **положителна** оценка и препоръчвам бъде присъдена на образователната и научна степен “доктор” на Борис Огнянов Ценов в НАУЧНО НАПРАВЛЕНИЕ 2.3. Философия, Реторика (Политическа реторика) с тема на дисертационния труд: „Реторически стратегии на НАТО в България“, подзаглавие „Информационната политика на Алианса, изпълнявана през уеб-базирани комуникационни канали, в периода 2016-2021 г.“

София

15.05. 2024 г.

.....

/доц. д-р Велизар Шаламанов/